

Učiteljski Tovariš

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Pretirane zahteve. — Higijena doma in v šoli. — Oznanjevalci miru. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Duševna kultura na Kavkazu. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica nredništva.

„Pretirane zahteve“.

I.

Tega meseca tretji dan je zopet velikega pomena za kranjsko učiteljstvo. Istega dne je obravnaval deželni zbor kranjski o dolgi vrsti raznih peticij, s katerimi je stopilo kranjsko učiteljstvo pred visoko deželno zbornico, da mu ta priskoči na pomoč v duševnem in materialnem oziru. Ad perpetuam memoriam navajamo tu dotični, naših zadev se tikajoči odstavek dnevnega reda 14. seje deželnega zbora kranjskega v letošnjem zasedanju:

1.) Poročilo o prošnji „Zaveze slov. učiteljskih društev“ za izpremembo zakonitih določil glede ustanavljanja in vzdrževanja meščanskih šol;

2.) „Ljubljanskega učiteljskega društva“ za ustanovitev deške in dekliške meščanske šole v Ljubljani;

3.) o poročilu deželnega odbora v zadevi prevzeta meščanske šole v Krškem v deželno oskrbo;

4.) jubil. podpornega in hranilnega društva učitelje za nagrado pouka v ženskih ročnih delih, za izboljšanje plač v prvih dveh plačilnih razredih in za ustanovitev dekliških meščanskih šol;

5.) o poročilu dež. odbora o peticiji „Slov. učiteljskega društva“ za odpravo nedostatkov v pravnih razmerah

kranjskega učiteljstva in o zadevajočih prošnjah, namreč: a) Slovenskega in ljubljanskega učiteljskega društva, društva učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico in učiteljskega društva za postojnski okraj, b) učiteljev v Kranju in Trziču, učiteljic v Novem mestu, Kočevju, Kranju in Trziču in c) začasnih učiteljev in učiteljic v Ljubljani za podelitev stanarin.

Deželni zbor kranjski je vsete prošnje kratkomalo odklonil in sprejel samo nekaj predlogov, ki naj bi potolažili učiteljstvo, kateremu so zopet enkrat splavali vsi upi po vodi.

Le jadrajmo za njimi!

Znano je našim bralcem, da je lansko leto vložilo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ na visoki deželni zbor peticijo, ki je ožigosala nezdrave pravne razmere kranjskega učiteljstva ter zahtevala njih odstranitev. Peticijo ni rešil lanski deželni zbor, a upali smo, da jo bo rešil letošnji. Bili smo navajeni preveč upati, in odslej bo moralo kranjsko učiteljstvo manj verjeti lepim besedam, nego moralo bo ceniti prave prijatelje le po dejanjih!

Higijena doma in v šoli.

Spisal primarij dr. V. Gregorič.

(Dalje.)

Isto velja za vse infekcijske bolezni, za difteritis, dušljivi kašelj, tifus, koze, škrlatino itd. Bolezen je vezana na odpadke dotičnega bolnika, bodisi kože ali žlezic, in se le tem potom razširja. Dezinfekcija obstoji torej le v tem, da se ti odpadki uničijo in ne razširjajo. V to je pa treba v prvi vrsti snažnosti. Stanovanje mora biti tedaj svetlo, zračno in snažno.

Nagli prehod iz visoke temperature v nizko ali narobe povzroča razne bolezni, in ljudstvo pravi „prehladil“ se je. Temperatura v sobi ne sme biti visoka, zadostuje 16° C. Posebno ponoči je bolje, če spimo v hladni sobi. Odsvetovati je kuriti peč zvečer, sosebnost pri otrocih, ki se na ta način preveč razvadijo.

Pogoje zdravega stanovanja se doseže umevno veliko lažje v malih mestih ko v velikih, kjer se iz varčnosti zidajo „Zinskasernen“. Najbolj zdravju primerno je

stanovanje v prosto ležeči hiši, ki ima vsaj nekaj vrta in ki leži proti vzhodu ali jugu. Predaleč bi me privedlo, ako bi hotel vse pogoje higijene stanovanja razpravljati, to naj zadostuje vobče, da se lažje oziram na higijeno v šoli.

Šola služi v odgojo mnogih ob enem in istem času. Zaradi tega potrebuje v to svrhu posebne zgradbe.

Šolsko poslopje mora prosto ležati. Solnčna lega je neobhodno potrebna. Pristop naj bo od vseh strani ugoden in v ravnini. V bližini ne smejo biti tvornice, prašne ceste. Šolsko poslopje naj se zgradi nekako v središču dotičnega okraja. Pol ure hodá ne škoduje nobenemu otroku.

Pri zgradbi šolskega poslopja se mora gledati v prvi vrsti na svet. Peščen svet je najbolj ugoden, ker ne zaostaja voda, tako poslopje je vedno suho. Skoraj povsod se naredi napaka, da se misli le na sedanjost in ne tudi na prihodnost. Stroški za večjo zgradbo so takoj od začetka minimalni v primeri z eventualno poznejšo razširjativjo. Misliti se mora za desetletja naprej, in čeravno se ne postavi takoj tako veliko poslopje, mora vendar

Bili smo prisotni pri seji deželnega zbora dne 3. t. m. in na visoko galerijo smo pazno vlekli vsako besedico gospoda poročevalca. Čuli pa smo v svoje začudenje, da so naše zahteve pretirane. Koliko je pretiranega v naši lanski peticiji, to vedo naši bralci predobro. Toliko je pretiranega, da ni bila tista peticija niti popolna, da ni zahtevala odstranitve vseh pravnih grehov, ki moré kranjskoučiteljstvo, da ji je bilo treba priložiti dodatek, ki ga navajamo tu, da se izpozna iz njega „pretiranost“ naših zahtev!

Dodatek se glasi:

Visoki deželni zbor!

Na občnem zboru deželnega „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ dne 28. grudna 1899 zbrano učiteljstvo je soglasno sklenilo:

1.) V osebem statusu naj se uvrsti učiteljstvo pri službenih letih od časa prestanega usposobljenostnega izpita; od istega časa naj se računajo tudi petletne doklade.

2.) Odstotki po plačilnih vrstah naj se razdele primernejše.

3.) Po umrlem učitelju zaostali naj imajo pravico do četrletne plače, katero je učitelj nazadnje prejemal.

4.) Vsemu učiteljstvu brez izjeme naj se pripozna primerna odškodnina za stanovanje.

Vdano podpisani odbor si usoja gori sklenjene resolucije kot dodatek k peticiji iz leta 1899 predložiti visokemu deželnemu zboru s ponižno prošnjo, da bi se visokoisti pri razpravi lanske naše peticije blagohotno blagovolil ozirati tudi na gori označene želje in prošnjo kranjskega učiteljstva.

V pojasnilo k navedenim resolucijam pa si usoja vdano podpisani odbor dostaviti sledeče:

Ad 1.) Deželni šolski zakon z dne 14. maja 1898. l. ima glede statusa v § 3. nastopno določilo: „Držeč se teh določil, uvrsti dež. šol. oblastvo pri prvi sestavi osobnega statusa učiteljsko obje z ozirom na njegov službeni čas v stalni lastnosti in na zadovoljilno službovanje. Poznejša pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo vrsto se vrši pod istimi pogoji.“

biti preskrbljeno, da se zgradba lahko v slučaju potrebe razširi, ne da bi to preveč stalo, ali pa sploh nemogoče bilo. Že poprej sem omenil, da je eden glavnih vzrokov razširjatve infekcijskih bolezni prah. Gotovo mi bo vsak učitelj pritrnil, da bi bilo glede na onesnaženje šolskih prostorov veliko storiti. Če se hoče tu kaj storiti, se mora pričeti pri izviri. Otrok prinese na črevljih blato, oziroma prah v šolske prostore. Naprave za osnaženje črevljev bi prihranile obju veliko časa pri snaženju prostorov, in učitelj bi z učenci veliko manj prahu dihal, zrak v šoli bi bil čistejši.

Svetloba mora biti tako razdeljena, da je tudi zadnjemu šolarju ne primanjkuje. Širokost sobe bi tedaj ne smela presegati 6 m in visokost ne 4 m. Večja mera utruja učitelja pri predavanju in po nepotrebnem podraži stavbo.

Navadno naj se zahteva razmerje med ploščevino tal in oken 4:1; vsak šolar mora s svojega sedeža na levo videti kos neba.

Luč mora padati od leve strani. Sprednja okna so izključena. Okna zadaj blišče učitelju in onemogočijo nad-

Z določilom, da se status uredi z ozirom na „stalno nameščenje“, se mnogim učiteljem dela nezaslužena krivica, zakaj prejšnja leta se definitivno nameščenje učiteljev ni vršilo tako redno kakor sedaj. Zaradi tega se je mnogokrat pripetilo, da je marljivi učitelj, ki je že po dveh službenih letih napravil izpit sposobnosti, bil kasneje def. nameščen kakor drugi, ki je odlašal z izpitom 3, 4 ali še več let.

Isto velja o zaračunavanju časa za službene doklade. Tudi tu se štejejo še vedno po § 30. dež. šol. sakona z dne 29. mal. travna 1873. l. (dež. zak. št. 22) od definitivnega nameščenja. Po teh zakonitih določbah ima kasneje def. nameščen učitelj dvojno škodo.

Po § 62. dež. šol. zakona z dne 29. mal. travna 1873. l. (dež. šol. zak. št. 22) se pa štejejo službena leta za penzijo od dne, ko je učitelj prebil izpit sposobnosti. Pravično bi torej bilo, da bi se tudi pri statusu in pri službenih dokladah štela leta ravno tako.

Ad 2.) Ker so odstotki I. in II. plačilne vrste prenizki, pride le malo učiteljev iz sedanje IV. plačilne vrste v prvo. Povprečno se pomaknejo na leto le 4 učitelji(ce) II. plač. vrste v prvo. V drugi plačilni vrsti je sedaj 93 učit. oseb; pri normalnih razmerah bi morali tedaj zadnji štirje čakati celih 23 let, da pridejo v prvo plač. vrsto, in to je gotovo predolgo. Kdaj pa pridejo potem še ostali iz III. in IV. plač. vrste v prvo?

Primernejša razdelitev odstotkov po plačilnih vrstah bi pač bila ta-le:

I. plač. vrsta	šteje	20 ⁰ / ₀ .
II. „ „	„	20 ⁰ / ₀ .
III. „ „	„	25 ⁰ / ₀ .
IV. „ „	„	35 ⁰ / ₀ .

Ad 3.) Po § 79. dež. šol. zakona z dne 29. malega travna 1873. l. (dež. zak. št. 22) imajo dediči umrlega učitelja pravico do trimesečne plače pokojnikove le tedaj, ako njegova zadnja plača ni presegala letnih 600 gld. in obenem njegova zapuščina ni zadoščala v pokritje stroškov za bolezen in pogreb.

Zavoljo povišanja učiteljskih plač ima sedaj to pravico le prav neznatno število udov po učiteljih IV. plačilne vrste. Vsem drugim se pa ne olajša, ampak poveča bridka izguba moža; plača se jim skrči v skromno po-

zorovanje. Če bi pa bila potrebna, naj se naredo visoko. Okna na desni strani motijo le pri pisanju. Zatorej naj se napravijo okna na desni in levi strani, če je mogoče, že zaradi toliko potrebne ventilacije. Okna na desni strani naj imajo priprave, da se zapro in zatemne pri pisanju ali risanju. V koliko je porabljava kaka učna soba, se sodi po tem, koliko učencev ne vidi kosa neba s svojega sedeža. Visoka ravna okna, enako drugo od drugega oddaljena, so najpripravnejša. Potrebni les ne sme biti debel ter posamezne šipe velike, da se ne izgubi preveč svetlobe. Vsako okno se mora tudi od zgoraj odpirati z mehanično napravo spodaj. Učitelji in učenci najbolj tožijo, da je v šoli slab zrak. Popolnoma opravičeno! Kjer je toliko oseb nakopičenih in morebiti nič preskrbljeno, da se izprideni zrak s svežim nadomesti, je umevno, da je truplo in duh učenca kakor učitelja v kolikor toliko nesposoben doseči smoter pouka. Zaradi tega hočem nekoliko obširneje govoriti o zraku šolske sobe. Atmosferični suhi zrak je mešanica 79·02 delov dušika, 20·94 delov kisika, 0·04 delov ogljikove kisline. Razen tega je v zraku nekoliko vodne pare in velikokrat

kojnino, postranski dohodki se jim vzamejo, in vrhutega naj še plačujejo dolgove, ki jih je povzročila bolezen in smrt soprogova.

Človekoljubno bi bilo, da bi za učitelja veljali isti zakoni kakor za državne uradnike. Vdove slednjih dobe vse brez izjeme trimesečno plačo svojega moža za pogrebne stroške.

Ad 4.) Nadučitelji in voditelji enorazrednic imajo zaradi veljavnih zakonov povsod naturalno stanovanje, oziroma odškodnino za isto; učiteljstvo v Ljubljani dobiva stanarino. Ostalo učiteljstvo pa razen redkih izjem nima pravice ne do prostega stanovanja, ne do kake odškodnine. Stanovanja na kmetih pa se zelo težko dobe in vrhutega so zelo draga. Zaradi te stanovanjske draginje ostaja učiteljstvu od plače prav majhen ostanek za druge potrebe. Da bi se odpomoglo temu nedostatku, so sprejele naše obmejne dežele posebne določbe o odškodnini za stanovanje. Vdano podpisani odbor si dovoljuje visokemu deželnemu zboru navesti nekatere.

Deželni šol. zakon za Istro z dne 14. grudna 1889. l. § 29. se glasi: Ako nima nadučitelj stanovanja „in natura“, mu ima občina izplačati stanarino na leto 100 gld. Učitelj dobiva 80 gld., nadučiteljice in učiteljice 80% tega, podučitelji 50 gld., podučiteljice 40 gld.

Deželni zakon za Goriško z dne 15. vinotoka 1896. l. § 9. se glasi: Učitelji in podučitelji dobivajo stanarine v goriškem mestu letnih 160 gld., v drugih šolskih okrajih letnih 80 gld. Učiteljice in podučiteljice dobivajo stanarine letnih 120 gld. v goriškem mestu in letnih 60 gld. v drugih šolskih okrajih.

Na Štajerskem dobivajo učitelji(ce) navadno od krajnih šolskih svetov povrnjeno stanarino v krajih, kjer nimajo stanovanja „in natura“.

Na Koroškem pa dobivajo poleg odškodovanja za stanovanje, oziroma prostega stanovanja še nekaj sežnjev drv. Vdano podpisani odbor torej uljudno prosi: Visoki deželni zbor naj blagovoljno uvažuje tu omenjene razloge ter odpravi nedostatke, ki so učiteljstvu na kvar.

Ljubljana, 12. mal. travna 1900.

Če je torej v vsem tem, kar smo zahtevali, kar zahtevamo in kar bomo tudi v bodoče zahtevali z vso odločnostjo, kaj pretiranega, potem ne vemo, kaj so še

ponižne in vdane prošnje, kaj je tista učiteljska obzirnost in pohlevnost, katere se še nismo doslej otrešli v toliki meri, kakor se je bomo morali v najbližji prihodnosti!

Vsaka božja stvar pod solncem si prizadeva, da doseže tiste pogoje, ki jih zahteva njena eksistenca. Vse hoče živeti. In kranjsko učiteljstvo hoče tudi živeti. Zato trka in trka, zato bo trkalo in trkalo, dokler mu ne odpro onih vrat, skozi katera bo stopilo v svobodno življenje, ki ne pritiska nanj beda s svojo železno roko.

Če ne bodo odprli teh vrat ti, ki jih sedaj tako tesnotišče na oboje, pa ninemogoče, da bine dobili drugih mož, ki nam jih bodo odprli!

Učiteljstvo ne želi nič drugega, nego samo živeti hoče! Državnega zakona § 55. mu daje pravico do njegovemu stanu primernega življenja. Ali kakor pazijo oni, ki morajo gledati, da se izvršujejo zakoni, da se ne kršijo drugi paragrafi, tako so do današnjega dne bili gluhi in slepi do §-a, ki določa dohodke učiteljstvu — grešili so torej naravnost — čuvaji in zagovorniki zakona — proti §-u, ki daje pravico do poštenega in lažjega življenja tako vevlačnemu stanu — učiteljstvu! Take varuhe zakona naj vzame vrag!

Državni zakon zahteva tudi, da imej vsak okraj po eno meščansko šolo. A na Kranjskem je vendar več okrajev, a nimamo niti ene — razen nemške v Krškem — meščanske šole! In prošnje, ki so bile na dnevnem redu in so prosile za ustanovitev meščanskih šol — so šle v koš! Škoda za temeljito sestavljene in neovrgljivo podkrepnjene prošnje — saj naša deželna zbornica ima zanje gluha ušesa! Tu se nam usiljuje misel, da so razni ŠŠ le pesek v oči, da so samo to in nič drugega razne prijazne besede, ko je dejanja tako ubogo malo!

V takih razmerah ni mogoče ostati človeku mirnemu!

Ko bi morali poklicani faktorji sami in v prvi vrsti skrbeti, da se dvigne duševni nivo najširših mas kranjskega prebivalstva, mora prositi učiteljstvo, da se ustanovljajo šole, mora gledati ono, da se ne bije določilom državnega zakonika v lice!

O drugih prošnjah se nam ne zdi potrebno izgubljeti besed, ker so vse nekaki nepotrebni dodatki, oziroma

minimalne množine drugih snovi (amoniaka, salpetrove kisline itd.) Vsebina ogljikove kisline je različna po prostoru, letnem času, vremenu in se menja od 0.03 do 0.04‰.

Izdihani zrak človeka ima sledeče razmerje: 79.587 delov dušika, 16.033 delov kisika, 4.380 delov ogljikove kisline.

Produkcija ogljikove kisline je odvisna od starosti in poklica. Otroci vobče manj producirajo ogljikove kisline ko odrasli ljudje, glede na pezo trupla skoraj še enkrat toliko. Otroci 13 do 14 let oddajo vsako uro 13 l med navadnim poukom, 17 l med poukom petja. Poleg pomnožene ogljikove kisline je tudi v izdihanem zraku več vodene pare.

Zavoljo perspiracije (dihanja skozi kožo) se odda cela vrsta organskih kislin; nadalje zaradi razkrojenega potu amoniak; izpahljive snovi gnilih zob, gazi črev in še druge reči pomagajo že itak slabi zrak šolskih sob še bolj izpriditi.

Čeravno ni dokazana direktna strupena lastnost po respiraciji in perspiraciji izločenih izpahljivih organskih

snovi, nas vendar vsakdanja izkušnja uči, da se človek v slabem, zaduhlem zraku slabo počuti, nasprotno pa dobro v čistem, svežem zraku. Poglavitni del šolske higijene je tedaj skrb za dovažanje čistega, svežega zraka v šolske prostore.

Mnogostevilna preiskavanja šolskih prostorov so dokazala, da je zrak v teh sobah že pred pričetkom pouka izpriden.

Pettenkoffer stavi za kakovost zraka sledeče pogoje, če je človek edino vir izločene ogljikove kisline:

1.) Zrak je iz higijeničnega stališča še dober ali bivanje v tem prostoru še prijetno, če znaša množina ogljikove kisline 0.7‰.

2.) Bivanje v zraku je še dopustljivo, če znaša množina ogljikove kisline 1‰.

Preiskavanje zraka šolskih prostorov pred pričetim poukom in med poukom je pokazalo v jako mnogih slučajih neverjetne razmere.

(Dalje.)

inačice peticije „Slov. učit. društva“ in zgoraj navedenega dodatka. Zdi se nam pa umestno, da izpregovorimo resno besedo našim okrajnim učiteljskim društvom, ki silijo s svojimi prošnjami pred deželni zbor. Sedaj imamo na Kranjskem deželno učiteljsko društvo, ki govori in deluje v imenu vsega kranjskega učiteljstva, kateremu je priborilo osebni štatus in ki je vložilo lanskega leta in letos prošnjo, ki se zavzema za vse kranjsko učiteljstvo. Dolgo je trpelo, dokler smo se dokopali do tega prekornega društva in še danes bi ne imeli niti toliko izboljška, kot je za nohtom črnega, če bi se potezala le posamezna društva za uredbo pravnih razmer kranjskega učiteljstva in če ne bi „Slov. učit. društvo“ govorilo odločne besede v imenu vsega kranjskega učiteljstva. S takimi posameznimi prošnjicami se po nepotrebnem ruši naša organizacija, in po pravici bi lahko kdo dejal, da smo telo, ki nima glave.

V interesu dobre stvari zahtevamo v tem pogledu več pozornosti!

Občni zbor „Slov. učit. društva“ je naš parlament (gosp. Koblar že više nos!), kjer se lahko pomenimo med seboj in naložimo ramenom njega odbora svoje križe in težave. Vsako okrajno učit. društvo ima zase v svojem okraju dosti hvaležnega posla!

Toliko se nam je zdelo potrebno mimogrede omeniti.

Če bomo v bodoče delovali skupno in nastopali kot eno veliko telo, smo prepričani, da bomo sčasoma dosegli vse, po čemer hrepenimo in kar smo opravičeni zahtevati.

Takozvano liberalno učiteljstvo ima veliko moč v rokah. To moč bomo razvili pri prihodnjih deželnozborskih volitvah, ko bomo zahtevali, da tisti, ki hoče, da ga voli učiteljstvo, v prvi vrsti obljubi, da bo posvetil svoje najboljše moči povzdigi našega šolstva in pravični uravnava naših piškavih pravnih razmer. Treba bo na vsak način gledati, da spravimo na stolec naše deželne zbornice tudi koga izmed svojih vrst.

Z očitanjem pretiranih zahtev ne pridobiva nihče učiteljstva zase. Z molčanjem ne pridobiva nihče učiteljstva zase. In s samimi besedami tudi ne pridobiva nihče učiteljstva zase. Dobro si je zapomniti, da sta se oglasila pri dotični seji deželnega zbora ob naših zahtevah le dva poslanca: poročevalec Višnikar, kateremu ne bomo z lepa odpustili „pretiranih“ zahtev, in poslanec župan Hribar, ki se je zavzemal za ustanovitev deške meščanske šole v Ljubljani. Sicer je bilo vse tiho in mirno!

Z večnim jadikovanjem o slabih finančnih razmerah dežele Kranjske ni učiteljstvu nič pomagano, pa prav čisto nič, o tem bodite preverjeni, gospoda!

Kranjsko ljudsko šolstvo stane deželo 1.015.254 K — torej tretjino vseh deželnih izdatkov. To so lepi denarci! A nihče ni izračunal, koliko življenj, koliko bede in morečih skrbi, koliko izčrpanih sil stane oni ljuti boj, ki ga bije kranjsko učiteljstvo tako z železno naravo kot ostalo jugoslovansko in sploh avstrijsko učiteljstvo za svoj trdi vsakdanji kruh! A vkljub temu je ostalo to učiteljstvo do današnjega dne zvesto svoji važni nalogi, kar je vredno vsega spoštovanja in priznanja.

Prišli so za naše učiteljstvo najresnejši časi. Apelujemo z vso resnostjo na vse naše uči-

teljstvo, da se strnimo tesno v eno silno moč, da si kot en mož, hrepeneč po napredku in svobodi, priborimo svoje pravice in doženemo svoje — nepretirane zahteve!

Še marsikaj nam leži na duši, kar bi radi povedali, a zdi se nam, da je za danes dovolj! Saj še ni vseh dni konec, in tudi to ni naša poslednja beseda.

Oznanjevalci miru.

— — — — —
In prišel je Jezus skozi zaprta vrata in stal je sredi njih in je rekel: Mir vam bodi!

Jan., 20. p., 26.

V Mariboru izhaja listič, katerega urejuje duhovnik, ki je v ravno tistem tednu bral nemara na svetem mestu gori navedene besede, ko je zopet skušal zasejati med učiteljske vrste nemir. „Slovenski Gospodar“ je učiteljem že star znanec. Malo učiteljev se namreč na Spodnjem Štajerskem nahaja, katere bi ta list ne imel že v delu. — Kakor se na javnem smetišču nagromadijo nesnage vsega mesta, tako se v tem lističu nabirajo vsi izbruhi zavisti, sovraštva in gnjeva proti učiteljstvu. In časih pljune še kakšen zaslepljen in prodan član naše lastne zadruga na ta kup . . .

. . . Mir vam bodi! Kako razumevajo naši duhovniki uredniki ta nauk, se nam mora čudno dozdevati. Ako premislimo, koliko sovraštva se odkrije v „Slov. Gospodarju“ do našega stanu, kako se v njem sistematično priporoča gnjev do učiteljstva, moramo pač priti do spoznanja, da se celo besede svetega evangelija dado razlagati kakor se hoče. — No, malo smo se doslej brigali za vse „Gospodarjeve“ napade. Klerikalna pamet, ki je v tem listu iskala priložnosti, se pokazati kot izvrstnega vojskovodjo v boju teme proti luči, ta klerikalna pamet nas ni mogla spraviti iz dušnega ravnotežja. Na vedne napade v tem lističu smo se namreč učitelji že tako privadili, da nam „Gospodar“ brez vesti o kakšnem tovarišu ni več bil pravi „Gospodar“. In če je tudi časih kakšen „pobožan“ učitelj ostro prijel mariborskega učiteljskega prijatelja, in če je ta tudi takoj po tej pobotnici, da je prišlo „pobožanje“ do živega, začel zvijati na prav licemeren način svoje oči, nas navzlic že navedenih razmerij to ni niti najmanj vznemirjalo. Učiteljstvo je večinoma „Slovenskega Gospodarja“ preziralo, ocenjevalo je le „Gospodarjev“ razum po svoje.

Da se danes obračamo proti pobožnemu listu in njega bogaboječemu uredniku, mora imeti svoj vzrok v drugem činu „Gospodarja“, nekaj drugega je moral urednik na svojo katoliško vest navaliti, da pišemo zoper njegovo mnenje, nekaj drugega nam je moralo vzburkati kri: „Slovenski Gospodar“ je dosegel v štev. od 19. mal. travna vrhunec nesramnosti. V tej številki se dviga njega urednik na prestol diktatorja, ki bi naj zapovedoval učiteljstvu celo, kaj sme čitati in česa ne sme čitati. To kaže, da je „Gospodar“ brez vsakega stida, to kaže, da nima več najmanjega razsodka. — Gonjo proti „Učiteljskemu Tovarišu“, ki jo je z drugimi enakovrednimi listi pričel „Gospodar“, moramo smatrati kot zavraten napad na ves stan, na vse učiteljstvo. Nestidnost tega početja

nam je pognala kri urneje po telesu, ta nestidnost je vzrok, da osvetlimo malo najslavnejši čin „Slov. Gospodarja“.

Ako premišljujemo slovenski učitelji, kako dolgo smo se morali truditi, da smo dobili list, ki brani na nevstrašen način naše stanovske pravice, tedaj nam ne more biti vse eno, je-li drugi listi naše težnje podpirajo, ali pa zatirajo. „Tovariš“ ne more drugače pisati, nego piše, sicer bi ne zadostoval velikim nadejam, katere smo nanj stavili, sicer bi bil duhovniški list. Slovensko učiteljstvo pa že izdavnica ni več na tisti stopnji, da bi se zadovoljilo s sakristanskimi navodili in tolažili, ono hoče krepko bojevanje za svoje pravice in nič drugega. — Pisanje „Učiteljskega Tovariša“ učitelstvu ugaja. Da je ono na pravem mestu in opravičeno, je razvidno iz tega, da je ravno to pisanje vsem odkritim in prikritim neprijateljem šolstva skrajno neugodno. In to je edino prava pohvala za naš list. Ako bi ostalo po razmotrivanjih „Učiteljskega Tovariša“ vse mirno, bi to značilo, da list za učiteljstvo ničesar ne stori, da je torej tudi za nas nepotreben, zakaj političen list, ki ne zbuja nikakšnih protiizjav, ne more biti političen list. V tem slučaju pa bi tudi učiteljstvo lahko hlapčevalo naprej, tedaj bi sploh zadostovalo, da beremo „Slov. Gospodarja“ in požiramo vso njegovo neprebavljivo hrano in držimo mirno vse klofute, ki nam jih njega duhovni urednik zadaja prav velikodušno in radodarno. — Ako udriha katerisibodi list po našem stanovskem glasilu le radi tega, ker utegne list učiteljstvu koristiti, tedaj nam to kaže, da je list sploh učiteljstvu sovražen, ker deluje zoper delovanje učiteljstva. Mi se ne brigamo za to, kaj pišejo duhovni „voditelji“ in drugi takšni listi. Četudi je „Učiteljski Tovariš“ politični list, četudi kaže odpor v klerikalnih listih le na to, da piše list na pravi način, moramo vzklik „Slov. Gospodarja“ vendarle smatrati kot takšno drznost, kakor bi v „Učiteljskem Tovarišu“ klicali duhovnikom: Proč z vašim „Voditeljem!“

„Slovenski Gospodar“ je s svojim vzklikom „Proč z Učiteljskim Tovarišem“ iz Štajerskega zbudil v nas sum, da se mu je zopet enkrat pamet prav pošteno zmešala, sicer bi ne odkrival na tako bedast način svojih pravih namer in čuvstev napram učiteljstvu. Omenjeni nepremišljeni postopek je ravno dokaz za to, da sovraži „Gospodar“ slovensko učiteljstvo tako živo, kakor more sovražiti le klerikalec. Način, kako se je pojavilo končno pravo čuvstvo, moramo torej nazivati ravno tako brutalen kakor strupen zamah proti učiteljstvu. — To so zaključki, do katerih smo dospeli po zadnji budalosti in neotesanosti „Gospodarjevi“. Pri teh zaključkih tudi ostanemo, čeravno morda „Gospodar“ svoje dosedanje taktike ne bode izpreminjal, čeravno bode zopet po farizejskem načinu in po farizejski navadi zvičal svoje oči, četudi bode zopet licemerno zatrjeval, da ni kriv, da je učitelj tiste vrstice napisal, da je ostala njegova lojalnost napram učiteljstvu neizpremenjena.

„Slovenski Gospodar“ je naš notoriški sovražnik. Zato smo tudi popolnoma upravičeni kopje obrniti in postaviti ost na prsa napadalca. „Proč z Učiteljskim Tovarišem“ mora zbuhati drugo geslo v učiteljskih vrstah, ki naravno zveni: „Proč z Gospodarjem“ iz naših slovenskih vasi, proč z zapeljivcem, da bode prihajalo manj licemerstva med narod, da se naklonjenost ljudstva do šole ne bode več pokončavala, da se ne bodo več naši tovariši postavljali pred otroke, ki so brali o njem vse tiste

lepe notice v nesramnem listu, da se ne bode želja po omiki v našem ljudstvu zatirala na tako strupen način! — Proč z „Gospodarjem“, saj imamo še en list na Štajerskem, ki se poteguje za učiteljstvo, to je „Domovina“. Pozivljamo štajerske narodne tovariše, da začnejo neizprosni boj zoper sovražnika povsod, kjer se pokaže.

Ali smo res upravičeni do tega boja? Vsekako! Oni nam preganjajo stanovski list, preganjamo i mi strupeno želo, s katerim želijo klerikalci pokončati naše uspešno delovanje med ljudstvom. Še nikdar niste brali v „Slovenskem Gospodarju“ o „slavnih“ činih duhovništva. O vas, tovariši, je napisal ta list že toliko lepega, da bi dobili lep folijant, ako bi zbrali vse napade na učiteljstvo v „Slov. Gospodarju“. In ko bi takšna knjiga res izšla in bi se v sto in sto proizvodih razpošiljala med narod, polna zasramovanja, prava pravcata „c r o n i q u e s c a n d a l e u s e“, kaj bi, tovariši, dejali na tak čin?! In ako se je omenjena knjiga vendar vtihotapila v narod, ako je dejstvovala vsaka izmed notic o učiteljih kakor plazeč strup, počasi a gotovo, na to nimate omeniti niti besedice?! O, kako ste še naivni, ako vas tako počenjanje ne zdrami do napenjanja vseh sil v boju zoper ta listič. — Ali nam je to pisanje drago, ali nas pusti hladne, ali nas ogorči. Ako nam je pisanje drago, moramo „Gospodarja“ priporočati, ako nas pusti hladne, tedaj se za naš stan ne brigamo, tedaj še nismo toliko zreli, da bi spoznali dolžnost mase braniti poedinca, ako nas pa pisanje pamfletov ogorči, tedaj moramo in smo dolžni poseči v boj zoper napadalca. — Nikar ne pripuščajmo, da se bo slednji rovtar navzel sovraštva do učiteljstva, da bo vedela vsaka vaška klepetulja cele strani naše „chronique scandaleuse“ na izust, pokažimo, da ni res, kar nam mečejo v obraz — da je masa slovenskega učiteljstva apatiška napram stanovskim težnjam, da nam ni vse eno, ali uživamo ugled, ali pa smo hlapci — tlačani nepoštenih nasprotnikov.

Naj nihče ne misli, da smo po „Gospodarjevem“ napadu le en hipec menili, da bi mogel „Gospodar“ na učiteljstvo res vplivati. Bojimo se le, da i ta poslednja brutalnost ne bode v stanu, odpreti nekaterim zaslepljenecem v našem stanu oči. Ravno tako, kakor smo prepričani, da bode „Gospodarjev“ klic brezsledno zamrl v daljavi, ravno tako trdno smo prepričani, da bodo naši somišljeniki začeli delovati ravno v nasprotni smeri, kakor si „Gospodar“ želi. Ne zatirali, ampak širili bomo „Učiteljskega Tovariša“, kolikor bode le mogoče. Naj nas ljudstvo spozna po naših lastnih besedah, naj nas spozna po takšnih listih, ki govorijo prijazno o nas. Učiteljstvo je tolikim društvom edina opora. Zahtevajmo v teh društvih, da se odjemajo tam naša stanovska glasila. V društvu pa, kjer se naš radikalno pisan stanovski list ne trpi, tam tudi učitelj nima ničesar iskati. Znana nam je primeroma neka čitalnica, ki podpira blizu deset katoliških nemških listov, „Učit. Tovariša“ in „Zvončka“ pa v njej ne najdeš! In pri tem društvu skrbijo učitelji za zabavo, za kratkočasje!!

Delo pro domo — to bodi naš odgovor na napade oznanjevalcev miru. Razprostranjamo svoj časnik kolikor se da, bojimo se z vsemi silami zoper naše nasprotnike. Koga bode narod podpiral?! — Zdi se nam, da je učitelj za narod prevelikega pomena, nego da bi smel računati slovenski narod brez svojega učiteljstva.

Dopisi.

Istra.

Čitajući dopise u brojevima 16. i 18. „Naše Sloge“ i br. 12. „Učiteljskog Tovariša“ odnoseće se na nekoliko dopisa iz Istre u „U. T.“ dolazi nam na pamet ona priča, gdje su se miševi bili sabrali u vijeće da zboruju kako bi mački objesili zvončić o vrat. Svatko branio i živo zagovarao predlog, dapače jednodušno ga i prihvatili; ali kada bilo da zaključak izvedu, svi se miševi izgovorili: njeki da ga glava boli, njeki da mu je ruka ranjena, treći da je malahan itd., dok zaključak nije ni do danas izveden. Tako i vi, gospodo, oko „N. S.“ i oko „Učitelj. društva kot. Volosko“ čemu tolike galame a bez koristi? Zar ste vi neprizivi areopag, pa ste umišljene visine krojite osude i kažete: anathema sit! Lako je reći: „U. T.“ ne smije više što takva pisati iz Istre. Polako, gospodo: tu ste vi a tu je i „U. T.“ — Nije li vam počudno što „U. T.“ piše ili držite li, da ono ne odgovara istini; — široko vam polje polemike. Dokažite da one činjenice nijesu istinite, pa uspijete li; eto nas da vam se do crne zemlje poklonimo. Ali dok toga ne učinite, dok zazirete od načela non quis sed quid, „U. T.“ ako hoće da bude dosljedan i vjeran svomu programu, dužan je i nadalje primati i tiskati dopise u kojima se nabrajaju činjenice, koje i ako nijesu počudne kojemu matadoru i klerikalcu, opet su činjenice crpljene iz istine i realnosti. Za dokaz koliko smo mi nepristrani, mi prvi molimo uredništvo „U. T.“ da otvori stuppe svoga lista vašoj o b j e k t i v n o j kritici.*) Tužite se, što vam „U. T.“ nije do sada tiskao poslani mu dopise; bit će zato što su oni bili izvan mjesta i što su vas oni isti dopisi stavljali u protuslovje. Jer ako su oni bili onakovi, kakov je onaj gosp. V. R. u br. 16. „Naše Sloge“ onda po gotovo, da ih nije mogao tiskati.

Medjutim budi nam dopušteno par riječi komentara na vašu izjavu u br. 18. „N. S.“ Vi si toliko glavu razbijate za svećenike a oni za vas ne mare, nego kada vas rabe u politici. Eto od tridesetak svećenika pozvanih na kotarsku konferencu nije dan nije se odazvao pozivu! Tableau! Jasno je: da bi bili imali odlučujući glas, bili bi došli, ali onako sa savjetujućim glasom, to je „poniženje“ pred učiteljem. Nadalje u vašoj izjavi kažete, da je prosvjed proti „U. T.“ bio „jednodušno“ prihvaćen. Pitanje je, da li je ta jednodušnost sačinjavala većinu „Učitelj. društva k. V.“ jer eto u samom vašem izveštaju u br. 12. „U. T.“ priznajete da mnogi nijesu skupštini prisustvovali, mi pače držimo, da ih većina nije prisustvovala. Ako bi ta odsutnost stajala u odnošaju s tim, što se je ćukalo, da u toj skupštini nekoličina vas pripravljate tobože „monstre-protekst“ proti „U. T.“, što bi vi na to?

Dalje čitamo u vašem izveštaju, da je na tu vašu skupštinu došao i državni poslanec prof. Spinčić, koji je rekao, da ga je medju vas dovela „ne samo dužnost, no štovanje i ljubav do učiteljskog stališa“. Aferim! A zašto ga te kreposti nijesu dan prije dovele i na službenu konferencu, gdje je znao, da će naći tri puta veći broj učitelja i učiteljica? Ili prof. Spinčić ljubi samo njekeje učitelje i učiteljice? Prof. Spinčić obećao je toliko toga učiteljima; vidit ćemo ga na djelu. Ali on odmah dodaje, da će to učiniti „ako mu čast naroda bude dopustila da

*) Bomo drage volje ugodili.

prisustvuje zasjedanju pokrajinskoga sabora“. Čast naroda simo, čast naroda tamo, lijepi ekspedient, a nevolja i čast učitelja ni simo ni tamo! Zar se u korist učitelja ne bi moglo barma za čas štogod i potrpiti? Eto dok se većina i manjina gone i proganjaju, učitelji najviše trpe, jer mjesto da je sabor bio sazvan još mjeseca febrara, neće biti i sve ljeto i tako radi njihovih zadjevica, pripravna zakonska osnova o poboljšanju učiteljskih plaća, leži u prahu. Kako se je u bečkom parlamentu došlo do časovitog primirja (tregua Dei) izmedju stranaka e da se glasuju zakoni „državne potrebe“; zar se nije takovo primirje moglo utanačiti i u istarskom saboru, tim više što gospoda znadu po sve dobro, da bi zasjedanje u februaru bilo po sve kratko? Ako učiteljima nije već do sada povećana plaća, tko je tomu kriv?

Dragi „U. T.“ budi dakle na oprezu, da se klerikalci ne budu smijali na Tvoj račun, gledaj da Te oni ne ulove u zamku! Lukave su ono lije a jedna problematična krnj-izjava ne smije te prestrašiti. Napokon spomenuta gospoda drže da je samo jedan dopisnik iz Istre u „U. T.“, ali uredništvo najbolje znade, da nije samo jedan i o tom trebalo bi da se izjavi.*) Gospodine uredniče, valete!

Društveni vestnik.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo ima svoje glavno zborovanje dne 25. vel. travna ob dveh popoldne v sobi 4. razreda na Vr a n s k e m po sledečem vzporedu: 1.) Nagovor. 2.) Zapisnik. 3.) Društveni dopisi. 4.) Volitev novega odbora. 5.) Vplačevanje letnine. 6.) Nasveti in predlogi.

K mnogobrojni vdeležbi vabi najprijazneje

odbor.

Maribor. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico se pridruži učiteljskima društvoma za ptujsko okolico in slovenjebistriški okraj k skupnemu majniškemu izletu v Gornjo Polskavo dne 17. t. m. Tovariši in tovarišice, ki se mislijo omenjenega izleta vdeležiti, naj to vsaj do 15. t. m. naznanijo gospodu nadučitelju J. Sabatiju v Gornji Polskavi, pošta istotam.

Mnogobrojno vdeležbo pričakuje

odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo bo imelo v četrtek 17. dne velikega travna 1900 na Zgornji Polskavi svoje majniško zborovanje. Gostovali bodeta obe bratski društvi, ptujsko in mariborsko.

Dnevni red:

I. P. n. vdeležniki se zbirajo zjutraj do 9. ure na Pragerskem, od koder skupno korakajo v Zgornjo Polskavo.

Pred zborovanjem pesem „Avstrija moja“ (Fr. Schneider).

II. Zborovanje v zgornjepolskavski šoli po vzporedu: a) Pozdrav. b) Podavanje c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. dr. J. Bezjaka o Franceta Prešerna sonetnem vencu. c) Zapisnik. d) Društvena poročila. e) Nekaj zgodovine o Zgornji Polskavi in najvažnejše iz šolske kronike (podavatelj g. J. Urek). f) Volitev delegatov za občni zbor „Zaveze“ v Mariboru. g) Slučajnosti.

III. Skupni obed ob 1. uri popoldan.

IV. Prosta zabava.

Kdor se želi skupnega obeda vdeležiti, naj to do 15. t. m. naznani g. Jos. Sabatiju, nadučitelju v Zgornji Polskavi.

*) Iz Istre imamo šest vrlih sotrudnikov.

Na ta skupni sestanek treh bratskih učiteljskih društev vabi prav uljudno vse p. n. društvenike in prijatelje šole
odbor.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo za koprski okraj zboruje v četrtek 17. vel. travna ob deveti uri predpoldne v Boljuncu s sledečim vzporedom: 1.) Nazorni pouk v nižji skupini. 2.) Branje zapisnika zadnjega obč. zbora. 3.) Poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4.) Razgovor o krajnih šolskih svetih, po sklepu učit. zaveze (referira g. Vek. Bunc). 5.) Volitev novega odbora. 6.) Volitev delegatov k Zavezinemu zborovanju. 7.) Eventuelni predlogi in nasveti. 8.) Petje, pesmi iz pesmarice „Glasbene Matice“ št. 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 15., 18., 24., 25., 35., 37., 49., 56., 60.

K obilni vdeležbi vabi

odbor.

Poročilo finančnega odseka

k preuravnavi pokojninskih užitkov za učiteljske osebe in njih vdove in sirote na Kranjskem. (Učiteljski pokojninski zakon).

Visoki deželni zbor! V smislu deželnozbornskega sklepa z dne 21. mal. travna 1899. l. je predložil deželni odbor načrt zakona, s katerim se spreminjajo §§ 58., 61., 63., 64., 69., 72., 73., 74., 75. in 79. dež. zak. z dne 29. mal. travna 1873., št. 22. Kako se preskrbljujejo njih ostali, določajo §§ 57. do 66. in 68. do 79. tega zakona. § 67. je že razveljavljen po § 9. zakona z dne 29. novembra 1890, dež. zak. št. 23. Po deželnem odboru nasvetovane spremembe pokojninskih določil se v obče strinjajo z načeli drž. zakona z dne 14. vel. travna 1896, drž. zak. št. 74., in z določili pokojninskega statuta za deželne uradnike.

Ta načela je sprejel tudi finančni odsek, predlaga pa, da se v novi pokojninski zakon sprejmo vsa določila, zadevajoča v pokojjevanje učiteljskih oseb in preskrbljevanje njih vdov in sirot. Sprejeli so se tedaj v načrt tudi §§ 57., 59., 60., 62., 65., 66., 68., 70., 71., 76., 77. in 78. zakona z dne 29. mal. travna 1873.

To se je zdelo potrebno zaradi boljšega pregleda vseh pokojninskih določil, enakomernega besedila v slovenskem in nemškem načrtu in tudi zaradi tega, da se odpravijo dvomi, kako je postopati z učiteljicami-vdovami in njih sirotami (§§ 66. in 74.). Kranjsko učiteljstvo zahteva v vedno se množočih peticijah, da se pokojninski zakon v obče preuredi v smislu zakona z dne 14. vel. travna 1896, št. 74., d. z. tako, da bodo učitelji in njihove vdove in sirote dobivale enake pokojnine, kakor drž. uradniki 11., 10. in 9. činovnega razreda in njihove vdove in sirote. Potemtakem bi dobivale učiteljske vdove po 800, 1000 in 1200 K pokojnine.

Posebno se pa zahteva:

1.) Vštevanje vseh službenih let pri odmerjanju učiteljeve pokojnine;

2.) vštevanje provizoriških službenih in aktivnih vojaških let — po zrelostnem izpitu — v službeni čas;

3.) skrčenje službene dobe na 35 let in

4.) v pokojnino vštene aktivitetne priklade.

Finančni odsek je tem predaleč segajočim prošnjam in zahtevam vstregel, kolikor je to z ozirom na deželne finance sploh mogoče, ter predlaga sedanjim razmeram primerno preuredbo pokojninskega zakona. Odpravi se pred vsem najneugodnejša določba sedanjega zakona (§ 64.), po kateri dobiva učitelj po 10 službenih letih tretjino vštene plače, čez 15 let $\frac{2}{3}$ in potem vsakih 5 let po $\frac{1}{3}$ več, čez 20 let polovico plače. Po novem načrtu zakona dobi učitelj čez 10 (oziroma tudi že čez 5 let, § 64.) 40% službenih prejemkov, potem pa vsako leto (šest mesecev se šteje za celo leto) po 2%. Učitelj (učiteljica) dobi tedaj po 15 službenih letih polovico vseh vštvenih prejemkov, in čez 20 let 60%. Do sedaj je dobival po 20 do 25 letih samo polovico

plače. Razun tega se je določila najnižja normalna pokojnina za učitelja na 800 K in za vdovo na 600 K. Za vdove je bilo do sedaj najslabše preskrbljeno, 51 vdov dobiva sedaj skupaj 10.695 gld., ali počrez vsaka po 209 gld. Ako je imel učitelj 400 gld. plače, je dobila vdova 133 gld. pokojnine. Tudi sedanjim vdovam se zvišajo pokojnine za 25%, ako imajo manj, kakor bi dobile po novem zakonu, in bodo imele najmanj 500 K na leto.

Da bi se učiteljem vštela vsa provizorična leta po zrelostnem izpitu, temu nasprotuje državni šolski zakon z dne 14. vel. travna 1869. l., drž. zak. št. 62 (§ 56.), po katerem se všteta službena doba šele po dovršenem izpitu o učni usposobljenosti.

Ako bi se hotela službena doba skrócić na 35 let, bi se s tem potreščina za pokojninski zaklad zopet na deželne finance prav občutno pomnožila. Prosilci, ki se vedno sklicujejo na državne uradnike, se opozarjajo na to, da tudi tisti državni uradniki, ki so dovršili visoke šole in pridejo pozneje do službe, šele po 40 letnem službovanji dobodo polno pokojnino.

Finančni odsek se tudi ni mogel odločiti za to, nasvetovati, da bi se aktivna vojaška leta vštela v službeni čas, ker imajo učitelji glede vojaških dolžnosti precejšnje olajšave in se tistim, ki morajo že kot učitelji iti k vojakom, s tem ne pretrga učiteljska službena doba.

Aktivitetne doklade in stanarine se nikjer ne vštavajo v pokojnino. Ako se tudi vsem zahtevam učiteljstva ne more vstreči, se mora vendar priznati, da je nasvetovani načrt zakona v primeri s pokojninskimi zakoni za učiteljstvo drugih dežel šteti med najugodnejše. Novejša deželna zakona z dne 5. mal. srpana 1899. l. in 19. kimavca 1899. l. za Moravsko, oziroma Koroško sta za učiteljstvo manj ugodna.

Pridržujoč si daljnje ustno utemeljevanje načrta predlaga finančni odsek:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Priloženemu načrtu zakona se ustno pritrjuje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da načrtu izposluje Najvišje potrjenje.

V Ljubljani, dne 23. mal. travna 1900.

Iv. Hribar,
načelnik.

Višnikar,
poročevalec.

Književnost in umetnost.

Jakob Ruda. Drama v treh dejanjih. Spisal Ivan Cankar. Ljubljana 1900. Založil L. Schwentner. Cena 1.20 K, po pošti 10 h več. Cankar se je prikupil slovenskemu narodu že po „Erotiki“ in po „Vinjetah“. Pa tudi na dramatiškem polju se je pokazal Cankar kot spretnega pisatelja. „Jakob Ruda“, ki je dosegel na slovenskem odru v Ljubljani popolen uspeh, spada med najboljše slovenske izvirne drame, zato to lepo knjigo kar najtopleje priporočamo. Kakor sploh vse knjige, ki izidejo v Schwentnerjevi zalogi, ima tudi ta najnovejša knjiga zelo ukusno zunanjo obliko.

Bibliotheca paedagogica. Verzeichnis von Werken der Erziehungs- und Unterrichtswissenschaft, von gangbaren Schulbüchern, Musikalien etc., sowie der neuesten Lehrmittel auf dem Gebiete des Anschauungsunterrichtes. 11. Ausgabe. Dobiva se v založbi tvrdke Ig. von Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. G. Rudolf Piš, učitelj v Cerknici, na knj. kr. podr. šte. 121. 14.5 K; gospa Marija Jekovec 4 K namesto venca na grob svoji prijateljici; g. Anton Grmek, učitelj pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko 10 K; gosp. Karol Matajec, učitelj v Logatcu, na knj. kr. podr. šte. 127. 6 K.

Jubilejska samopomoč. P. i. člani, ki še niso storili svoje dolžnosti za zadnji slučaj smrti (g. Al. Jerše), prosimo, da čim prej to store.

Učiteljske izpremembe iz Zagreba so bile dne 3. t. m. pod vodstvom g. Karla Matice v Ljubljani in v Postojni. O Veliki noči je pa peljal g. ravnatelj učiteljske v Rim. Lansko leto je bil s četrtoletniki na Dunaju, predlanskem pa v Sarajevu. Seveda dobi g. ravnatelj v ta namen od merodajnih krogov podporo. In pri nas?!

Učiteljske izpremembe na Kranjskem. Nadučitelj g. Val. Pin iz Knežaka in nadučitelj g. Drag. Česnik iz Predoselj sta menjala za službe. Nadučitelj g. Leopold Punčuh iz Sp. Idrije je imenovan nadučiteljem v Gor. Logatcu. Stalno nameščene so bile na sedanjih svojih mestih učiteljice gospodične Ana Lampret v Trati, Marija Antončič na Črnem vrhu in Marija Praprotnik v Zgornji Krki, učiteljica v Krškem Marija Bezlaj je premeščena na Vič, učitelj v Olševku gosp. Andrej Rape je imenovan nadučiteljem v Šmledniku, učitelj v Mokronogu g. Edvard Bohinc pa je premeščen v Ribnico, gđe. Leopoldina Tomšič, doslej v Ribnici, v Srednjo vas pri Kočevju.

Izpremembe v štajerskem učiteljstvu. Definitivnimi učiteljicami so imenovane gg.: Ana Zupančič v Šmartnu ob Paki, Ana Pfeifer v Šmarjeti pri Ptuj, Marija Trampuš v Framu, Emilija Muška v Št. Lorencu na Ptujem polju, Franciška Freuensfels pri Sv. Barbari v Halozah. Učiteljicami za ženska ročna dela so imenovane gg.: Karolina Rošker roj. Dobovišek v Loki, Alojzija Požegar v Šmartnu pri Vurbergu in Antonija Bureda v Konjicah.

Na ces. kr. moškem in ženskem učiteljskem v Ljubljani se začno pismeni zrelostni izpiti za ljudske šole dne 28. velikega travna, usposobljenostni izpiti za otroške vrtnarice dne 11. rožnika, za ženska ročna dela pa dne 18. rožnika.

Tečaj za gluhoneme sta dokončala te dni s prav dobrim uspehom gg. učitelja J. Armič in Št. Primožič (z odliko), katera je poslala kranjska deželna vlada na Dunaj. Jeseni bosta nastavljena oba na novi gluhonemnici v Ljubljani.

Šolski muzej. (Prošnja). Upraviteljstvo „Šolskega muzeja“ bi rado popolnilo muzejsko knjižnico z vsemi letniki „Popotnika“. To se je deloma že zgodilo, manjka samo še prvih osem letnikov. Kdor ima na razpolago vse ali pa posamezne izmed prvih osem letnikov, se uljudno prosi, da jih blagovoli prodati, oziroma podariti „šolskemu muzeju“ ter jih poslati t. č. upravitelju g. Jak. Dimniku v Ljubljani.

Z enako prošnjo se obrača upraviteljstvo tudi do tistih, ki imajo na razpolago „Laibacher Schulzeitung“, „Vrtec“, goriško „Šolo“ in „Šolskega prijatelja“. „Laib. Schulzeitung“ manjkajo letniki 1879, 1884 do 1898. l. „Šole“, „Vrtca“ in „Šolskega prijatelja“ nima upraviteljstvo še nobenega letnika.

Osebnostna vest. V izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljano je naučno ministrstvo imenovalo na mesto v Celovec premeščenega učitelja Iv. Bende gosp. Vaclava Srpa, učitelja na učiteljskem.

Člani deželnega šolskega sveta istrskega. — Cesar je imenoval župnika koleg. kapitelja učiteljskega v Kopru, Ivana Markelja, ravnatelja mornarske nižje realke v Pulju, Leva Neugenbauerja in ravnatelja držav. gimnazija v Pulju, Petra Marescha, članom istrskega deželnega sveta.

Duševna kultura na Kavkazu.

Po raznih virih in lastnem opazovanju sestavi Ljudevit Stiasny.

(Dalje.)

Nekateri učni zavodi so uprav velikanski, saj zadoščajo vsem modernim zahtevam. Pri zavodih je navadno tudi velik vrt, na katerem se zabavajo učenci v prostih urah. Da pa podpirajo revne in oddaljene dijake, so pri 66 zavodih panziji, v katere sprejemajo gojence največ brezplačno. Tako so pri štirih učiteljskih panziji. Posledica temu pa je, da se jih oglasi vsako leto za vstop v srednje šole toliko, da jih zamorejo sprejeti le 70—80%, a v tifiški učiteljski institut so jih sprejeli v 15 letih samo 38% oglašanih.

Na Kavkazu imajo namreč dvojno vrst učiteljskih kakor tudi v Rusiji. Učitelji, ki dovršijo učiteljski institut v Tiflisu, zamorejo dobiti službo na meščanskih šolah, a oni, ki dovršijo seminar, le na začetnih šolah.

Vrnimo se zopet v Tiflis, kjer se prizadevajo zelo močno, da bi si pridobili tudi vseučilišče. V ta namen so nabrali 1894. l. črez 52.000 rubljev. Pri znani centralizaciji, ki je tako zelo razširjena v Rusiji, se jim to prizadevanje prejkone še dolgo ne bo posrečilo, pač pa bodo morali pridobiti politehniko.

Razen tega se nahaja v Tiflisu narodna knjižnica, katera je med najbogatejšimi v Aziji, saj ima črez 30.000 knjig in sicer največ v Kavkazu in v sosednih deželah. Tudi je tu mnogo dobrodelnih ter več ko 8 učenih društev.

Pisani množici, ki napolnjuje njegove ulice, ima zahvaliti Tiflis svojo slikovito vnanjost. Saj razen Kajire nima nobeno mesto tako zanimive slike ko Tiflis. Okcident in orient — ta dva tako različna dela sveta — si podajata tu roke, in evropska kultura cvete tu ob obzidju orientalske odločnosti.

V Tiflisu se govori več kot 40 jezikov, a največ je Armencev, ki so pribežali sem iz Male Azije, oziroma iz Armenije. Ko je bil še Tiflis stolica gruzinskih carjev, se Armenci še niso toliko pojavljali v vsakdanjem življenju. Dandanes pa se nahaja že velik del Kavkaza v njihovih — kakor mnogi trdijo — oderuških rokah in tudi v Tiflisu je skoro vsa trgovina njihov monopol. (Dalje.)

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Kranjsko.

Št. 600

o. šol. sv. Na dvorazrednici na Premu je drugo učno mesto stalno popolniti. Prošnjo je semkaj vlagati do dne 26. vel. travna 1900.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 26. mal. travna 1900.

Laschan, s. r.

Listnica uredništva:

G. K. Svoboda: Zaradi današnjega uvodnega članka smo morali nadaljevanje Vašega članka odložiti na prihodnjo številko. — V Istro: Zadnjič ni bilo prostora. — V Dalmaciji: Prosimo, le oglasite se! — G. Rešetar: Došlo je za to številko prepozno; torej prihodnjič — G. — e —: Hvala lepa; homo vse uporabili. — G. J. K.: Ob prvi priliki. — Mnogim drugim sotrudnikom: Prosimo potrpljenja; vse pride polagoma na vrsto. Za danes smo morali odložiti mnogo poročil,otic itd.; gradivo se nam tako množi, da bo res treba misliti na to, da postane „Učiteljski Tovariš“ tednik.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Milčeva tiskarnica v Ljubljani.